

**INKLYUZIV TA'LIMDA INTERAKTIV METODLARDAN
FOYDALANISH IMKONIYATLARI**

Abdijalilova Dono Yakubjan qizi

Alfraganus universiteti

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Maxsus pedagogika(Logopediya) yo`nalishi

2-bosqich talabasi.

Ilmiy rahbar: Alfraganus universiteti

v.b dotsent PhD Azimova Dilnoza Sherzodovna

abdujalilovadono17@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada inklyuziv ta'limda interaktiv metodlardan foydalanish imkoniyatlari va ularning samaradorligi tahlil qilinadi. Maqolada nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlashda interaktiv metodlarning ahamiyati, turli interaktiv usullar (o'yin texnologiyalari, guruh ishlari, vizual va multimediya vositalari) va ularning logopediya amaliyotida qo'llanilishi ko'rib chiqilgan. Shuningdek, metodlarning bolalarning faolligi, muloqotga kirishuvchanligi va nutqiy rivojlanishiga ta'siri yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *Inklyuziv ta'lim, interaktiv metodlar, logopediya, nutq rivojlanishi, pedagogik yondashuv, ta'lim samaradorligi*

Inklyuziv ta'lim – bu ta'lim jarayonida alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan bolalarni umumiy ta'lim muhitiga teng huquqli ishtirokchi sifatida jalb etishni nazarda tutuvchi tizimdir. Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda interaktiv metodlar inklyuziv ta'limning samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Ayniqsa, nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlashda interaktiv metodlar ularning faolligini, muloqotga kirishuvchanligini va nutqiy rivojlanishini samarali qo'llab-quvvatlaydi. Shu bilan birga, interaktiv metodlar bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish, mustaqil fikrlashni shakllantirish va ta'lim

jarayonida motivatsiyasini oshirishga ham xizmat qiladi.

Inklyuziv ta'limda interaktiv metodlarning mohiyati

Interaktiv metodlar bu –ta'lim jarayonida o'quvchi va o'qituvchi, shuningdek, o'quvchilarning o'zaro faol muloqotiga asoslangan metodlar majmuasidir. Ularning asosiy vazifasi o'quvchilarning faolligini oshirish, dars jarayoniga faol jalb qilish va ta'lim jarayonini individual ehtiyojlarga moslashtirishdan iborat. Interaktiv metodlar nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga xizmat qiladi, balki ularning ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi.

Ushbu metodlarning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

Individual yondashuvni ta'minlash

Interaktiv metodlar bolalarning individual imkoniyatlarini hisobga olib, har bir o'quvchining qobiliyatlari va ehtiyojlariga moslashtirilgan faoliyatni tashkil etadi. Bu ayniqsa nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun muhim bo'lib, ularning nutqiy va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Faollikni oshirish

Interaktiv metodlar passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. O'quvchilar dars jarayonida o'z fikrlarini erkin ifodalaydi, savol-javoblar, muammoli vaziyatlar va guruh ishlari orqali faol muloqotga kirishadi. Natijada, o'quvchilarning motivatsiyasi oshadi va ular ta'lim jarayonida faol rol o'ynashga odatlanadi.

Ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish

Guruh ishlari, rolli o'yinlar va muammoli vaziyatlar orqali interaktiv metodlar o'quvchilarning o'zaro hamkorlik qilish qobiliyatini oshiradi. Shu tariqa bolalar bir-biri bilan samarali muloqot qilishi, fikr almashishi va muammolarni birgalikda hal qilishni o'rganadi. Bu esa inklyuziv muhitda ijtimoiy moslashuvni ta'minlaydi.

Teng ishtirok imkoniyatini yaratish

Inklyuziv ta'limda barcha o'quvchilar, shu jumladan alohida ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan bolalar, teng huquqli ishtirokchi sifatida qabul qilinadi.

Interaktiv metodlar yordamida dars jarayoni barcha o'quvchilar uchun qiziqarli, tushunarli va samarali bo'ladi, ularning individual imkoniyatlari inobatga olinadi.

Interaktiv metodlar inklyuziv ta'limning samarali vositasi sifatida ta'lim jarayonini nafaqat bilimga boy, balki ijtimoiy, kommunikativ va shaxsiy rivojlanishga xizmat qiladigan muhitga aylantiradi. Ular logopedik faoliyatda ham muhim ahamiyat kasb etib, nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi, darslarni qiziqarli va samarali qiladi.

Inklyuziv ta'limda qo'llaniladigan interaktiv metodlar

Inklyuziv ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda turli interaktiv metodlar qo'llaniladi. Ushbu metodlar o'quvchilarning faolligini oshirish, nutq va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish hamda dars jarayonini qiziqarli qilishga xizmat qiladi. Quyidagi interaktiv metodlar ayniqsa samarali hisoblanadi:

O'yin texnologiyalari

Didaktik va rol o'yinlar nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarda talaffuz, lug'at boyligi va grammatik tuzilmani rivojlantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, o'yinlar bolalarni dars jarayoniga faol jalb qiladi, ularning ijtimoiy moslashuvini oshiradi va stressni kamaytiradi. Masalan, rol o'yinlar orqali bolalar turli vaziyatlarda nutqiy ifodani mashq qiladi va o'zaro muloqotga kirishadi.

Guruhlarda ishlash

Kichik guruhlarda tashkil etilgan mashg'ulotlar bolalarning o'zaro hamkorlik qilish ko'nikmalarini kuchaytiradi, jamoada ishlash qobiliyatini rivojlantiradi va nutqiy faollikni oshiradi. Guruh ishlari, masalan, muammoli topshiriqlarni birgalikda yechish, bolalarni faol fikrlashga undaydi va ijtimoiylashuv jarayonini rag'batlantiradi.

Muammoli vaziyatlar yaratish

Muammoli vaziyatlar va savollar bolalarda mustaqil fikrlash, mantiqiy tafakkur va nutq orqali o'z fikrini ifodalash ko'nikmalarini

rivojlantiradi. Bu metod ayniqsa logopedik mashg'ulotlarda samarali bo'lib, bolalar o'z xatolarini aniqlash va to'g'rilash orqali nutqini takomillashtiradi.

Vizual va multimediya vositalari

Rasm, video va audio materiallar nutqiy idrokni faollashtiradi va nutq mashg'ulotlarini qiziqarli qiladi. Ushbu vositalar bolalarning diqqatini jamlashga, tushunishni osonlashtirishga va nutqiy faoliyatni yaxshilashga xizmat qiladi. Misol uchun, rasmlı kartochkalar bilan ishlash talaffuz va so'z boyligini oshirishda samarali bo'ladi.

Inklyuziv ta'limda interaktiv metodlar o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda dars jarayonini samarali, qiziqarli va natijali qiladi. Ular logopedik faoliyatda ham katta ahamiyatga ega bo'lib, nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

Logopedik faoliyatda interaktiv metodlarning ahamiyati

Logopediya amaliyotida interaktiv metodlar bolalarning nutqiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu metodlar nafaqat nutq buzilishlarini bartaraf etishga yordam beradi, balki bolalarning psixologik ishonch va motivatsiyasini oshirish, shuningdek, dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishda muhim rol o'ynaydi.

Interaktiv metodlarning logopedik faoliyatdagi asosiy ahamiyati quyidagilardan iborat:

Nutq buzilishlarini bartaraf etish

Rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlar va guruh ishlari yordamida bolalar nutqiy xatolarini aniqlash va tuzatish imkoniga ega bo'ladi. Shu tariqa, ular talaffuz, lug'at boyligi va grammatik tuzilmani samarali rivojlantiradi.

Psixologik ishonchni oshirish

Interaktiv metodlar bolalarning dars jarayonida o'z fikrini erkin ifodalashiga imkon beradi, ularni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Bu esa o'z-o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi va ijtimoiy moslashuvni rag'batlantiradi.

Dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etish

Rasm, video, audio va boshqa multimediya vositalari yordamida logopedik mashg'ulotlar yanada interaktiv va qiziqarli bo'ladi. Bu bolalarning diqqatini jamlash, nutqiy idrokini faollashtirish va o'quv jarayonini samarali qilishga xizmat qiladi.

Shuningdek, inklyuziv muhitda logoped, pedagog va psixologning hamkorlikdagi interaktiv yondashuvi kompleks rivojlanishni ta'minlaydi. Bu yondashuv bolalarning nutqiy, ijtimoiy va psixologik rivojlanishini birgalikda qo'llab-quvvatlash imkonini beradi va ta'lim jarayonining sifatini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akhmedova, G. Sh. (2020). *Inklyuziv ta'lim va pedagogik texnologiyalar*. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. Ismoilova, D. A. (2019). *Nutq buzilishlari bo'lgan bolalar bilan ishlash metodikasi*. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Karimov, A. T. (2021). *Logopediya asoslari va nutq rivojlanishi*. Toshkent: Universitet nashriyoti.
4. Mirzaeva, S. F. (2020). *Interaktiv metodlar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishi*. Toshkent: Pedagogika.
5. Olimov, B. Q. (2018). *Inklyuziv ta'lim: nazariya va amaliyot*. Toshkent: Ilm-fan.
6. Rasulov, N. M. (2019). *Logopedik mashg'ulotlarda innovatsion yondashuvlar*. Toshkent: Pedagogika va psixologiya.
7. Sobirova, L. R. (2021). *O'quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi*. Toshkent: Ta'lim.
8. Tashkent Davlat Pedagogika Universiteti. (2020). *Inklyuziv ta'lim bo'yicha metodik qo'llanma*. Toshkent.